

DE DALEN VERHOOGD EN DE BERGEN VERNEDERD.

LEERREDE OVER JES. 40 : 4, 5: „**ALLE** DALEN ZULLEN VERHOOGD WORDEN, **EN** ALLE BERGEN EN HEUVELEN ZULLEN VERNEDERD WORDEN; EN WAT KROM IS, DAT ZAL RECHT, EN WAT **HOBRELACHTIG** IS, DAT ZAL TOT **EENE** VALLEI GEMAAKT WORDEN.

EN DE HEERLIJKHEID DES **HEEREN** ZAL GEOPENBAARD WORDEN; EN ALLE VLEESCH TE GELIJK ZAL ZIEN, **DAT HET DE MOND DES HEEREN GESPROKEN** HEEFT. ”

Wij behoeven over de oorspronkelijke en de bijzondere beteekenis der woorden wel niet in twijfel te staan, want de Heilige Geest zelve ia daarvan de Goddelijke Uitlegger, in het Nieuwe Testament. Wij lezen in Matth. 3 : 1-3 : „**In** die dagen kwam Johannes de **Dooper**, predikende in de woestijn van Judea, en zeggende: bekeert u ; want het Koninkrijk der **Hemelen** is nabij gekomen. **Want** deze is het, van Denwelken gesproken is door Jesaja, den Profeet, zeggende : De stem des roependen in de woestijn: bereidt den **weg** des **Heeren**, maakt Zijne paden recht.”

-De woorden van onzen tekst zijn natuurlijk **hoogst** beeldrijk, en zinspelen op eene gewoonte van oostersche monarchen in vroegeren tijd. Er waren in die dagen **geene** rij- noch gebaande wegen in de meeste gedeelten hunner heerschappij, en wanneer zij derhalve sommige hunner verstgelegene provinciën wilden bezoeken, dan zonden ze niet alleen boodschappers voor hun aangezicht, om hunne **komst** aan te kondigen, maar ook zekere zoogeuaamde schansgravers, om alle beletselen en belemmeringen uit den weg te nemen, Er waren menigwerf diepe valleien en moerassen, welke moesten opgehoogd worden, en bergen en heuvelen, die **zij** moesten effenen; kromme wegen en doelpaden te midden van bosschen en wouden, die recht, en **hobbelachtige** paden, die **als** bedekt waren **met** doornen, **distelen** en struiken, en onreisbaar door afgebroken rotsklompen en struikelsteen, welke vlak moesten gemaakt en weggenomen worden. Gelijk **de** Koning in groote **statie** reisde, **zoo** was het noodzakelijk, dat zijn vorstelijke wagen ruimte had, met al de pracht aan **zijne** majesteit verbonden; en niet alleen voor hem **zelve**, maar ook voor zijn hoog en talrijk gevolg, moest de weg wijd genoeg zijn. **De Heilige Geest** gebruikt deze oostersche gewoonte als een Schriftuurlijk zinnebeeld, om ons aan

te **wijzen** de hindernissen en beletselen, die er moesten weggenomen worden voor de komst van den Heere Jezus **Christus**, de Koning der koningen en Heere der **heeren**; want van Hem **wordt** in den tekst gesproken.

Met betrekking tot **Zijne** eerste komst in het vleesch, welke de bepaalde **meening** van den tekst is, waren er **menige** hindernissen uit den **weg** te ruimen in **Gods** voorzienigheid. Vele barbaarsche en **krijgshaftige** volksstammen **moesten** door de Romeinen veroverd worden, en ingelijfd in een algemeen enig keizerrijk, opdat er een vrij verkeer mocht zijn overal op zee en te **lande**, eene taal — de Grieksche — **moest** schier -algemeen gesproken worden, opdat zij een gereed middel zou **wezen** den Heidenen **Gods** zin en wil bekend te maken. De Joden moesten overheerscht en onder het Romeinsche juk gebracht zijn, opdat Christus in het vleesch verschijnende **zoude** sterven aan het kruis, welke doodstraf van zuiver Romeinschen oorsprong was. Er moesten wegen gemaakt, bruggen gebouwd, **schepen** getimmerd worden en vaarbaar zijn, steden, vlekken en koloniën ginds en herwaarts gesticht, **algemeene** beschaving bevorderd, wetten verordend en bekrachtigd worden, opdat het Evangelie allen volke **zoude** kunnen gepredikt worden. Alle beletselen van ruwheid en barbaarschheid, krijg, bloedstorting, **regeering**-loosheid en geweld moesten weggenomen zijn, opdat de **Vrededorst** voortkwam en Zijn Koninkrijk op aarde bevestigd werd. Maar boven de wegneming dezer uitwendige hindernissen hebben de woorden eene **bijzondere** toepassing op de bediening van Johannes den **Dooper**, die **door zijne prediking in de woestijnen den weg bereidde, voor de openbaring van den Heere Jezus**, als den beloofden Messias.

Doch niet alleen hebben de woorden betrekking op de eerste openbaring van den Zone **Gods** in het vleesch, en de toebe-reiding daarvoor door de prediking van Johannes in de woestijn, maar evenzeer op de wegneming van die beletselen, welke de inwendige openbaring van Christus in de ziel voorafgaan; en het ia uit dit oogpunt, dat ik dezelve nu, met **Gods** zegen wensch te beschouwen. Daartoe wil ik

- I. Uwe aandacht vestigen op de geestelijke en bevindelijke verhooging van de dalen, het vernederen der berge en heuvelen, het recht maken van wat krom en het effenen van hetgeen hobbelachtig is.
- II. Stilstaan bij de inwendige openbaring van Christus, opgesloten in de woorden: „de heerlijkheid des **Heeren** zal geopenbaard worden.”
- III. Wijzen op de genadige beloften, dat alle vleesch het tegelijk zal zien,

IV. **Gods** plechtige verklaring ontwikkelen, dat namelijk deze dingen zekerlijk zullen geschieden: de mond des **Hemen** heeft het gesproken.

I. Ik merkte **zoo** even aan, dat de figuurlijke taal van onzen tekst de wegneming van zekere beletselen voorstelt; en elk dezer zinnebeelden afzonderlijk beschouwd, hoop ik met **Gods** zegen **aan te wijzen**, hoe onderscheidenlijk zij de bevinding eens **Christens** beschrijven. O wat dalen moeten er verhoogd, wat bergen geëffend, welk eene kromheid moet er recht gemaakt, en hoe veel **hobbelachtigs** moet vlak worden in dezen zin, opdat de heerlijkheid **Gods zoude** geopenbaard worden! Alles wat het zinnelijke en natuurlijke heeft en geeft ia in tegenstand met de opehbaring van Christus aan de ziel. Alle dingen binnen in ons en alle dingen buiten ons verheffen zich tegen Zijne genade en liefde, en tegen de openbaring dier zegeningen aan het hart.

1. „**Alle** dalen zullen verhoogd worden.” Door de dalen kunnen wij verstaan die diepe nederdrukkingen in de voorzienigheid of in de genade, die, om **zoo** te spreken, opgevuld moeten worden, om **alzo** een vaate en stevige weg te worden voor den zegewagen van den Koning der koningen, welke bespreid is met de liefde der dochteren **Jeruzalems**, (Hoogl. 3 : 10 .) om in te **gaan in** hef hart, Gij zult bevinden, dat het werk **Gods** gemeenlijk begint met verdrukkingen, en menigmaal in sommige diepe beproevingen uitwendig. Die van Thesealonica ontvingen het woord in vele verdrukking (1 **Thess.** 1 : 6), waar tegenover van hen staat, die op steenachtigen grond bezaaid werden, dat zij het woord met blijdschap ontvingen. (Math. 13 : 20 .) Deze verdrukkingen maken een diep en verborgen dal in het hart, hetwelk niets dan de tegenwoordigheid en liefde van Christus kon verhoogen.

A. Hoe vele jeugdige menachen ondervonden **teleurstelling** in hunne teederste en warmste begeerten ! En hoe ook de ouden, wiens harten als verdroogd, en geldwroeters van beider kunne en alle eeuwen, die nimmer een week harte hadden, deze teleurstellingen gering achten, die de jeugdige **zoo** diep en krachtig gevoelt, — zij die ze ondervonden weten, dat er **niets** is, dat **zoo** zeer het harte raakt, dat geeae wond dieper en doorsnijdender is, dan de reuzenslag, die jeugdige en sterke genegenheden treft. **En evenwel**, hoe menigwerf heeft de dood van natuurlijke liefde het leven der ziele geweest, en is uit het graf van de verwachtingen des harten eene opstanding geweest in het Koninkrijk Goda en de hope des **Evangelie's** ! Bij menig jong mensch **dagteekent** de aanvang van een werk der genade van deze of gene zware teleurstelling, die in haren tijd de levensdeelen des harten schenen te zullen dooden. Maar **vóór** dezen zwaren **overweldigen** den alag zou er **geene** plaats geweest **zijn** voor Christus en Zijne liefde. Dit is een dal.

B. Hoe menigeen gevoelde in de nederwerping van een geliefden afgod, in sommige zware familieslagen, zulk een diepe nederdrukking des gemoeds, zulk een besef van hartverscheurende benauwdheid, dat het ten dien tijde scheen als of niets op aarde ooit de wond kon **heelen**, — niets, ook niet **Gods** gave, zulk een onvergelykelijk verlies kon vergoeden. Hoe menige weduwe weende bitter, ja schier dag en nacht bittere tranen bij het denken aan een' afgescheiden man ! Hoe menig man treurde over de huisvrouw zijner jeugd, door eene geweldige ziekte van **zijn** boezem gescheurd ! Hoe menig ouder weende over zijn geliefd kind, de schoonste van het huisgezin, de meest belovende van allen, en als **zoodanig** wellicht de meeste liefde en teederheid **foepedragen** ! Dit zijn **dalen**, die in vele gevallen diep geworden **zijn in barmhartigheid**, opdat zij zouden verhoogd worden door de **openbaring** van Christus.

c, wederom anderen hebben groote verliezen van bezittingen en eigendommen ; ja sommigen zijn door schielijke en onverwachte omkeering van zaken van groote genieting in een toestand gekomen, waar zij van vrienden en betrekkingen afhankelijk zijn tot hun dagelijksch brood. Aan anderen verwelkten alle wereldsche plannen, alles wat zij bij de hand namen werd **zoo** bedorven, als of een oostenwind het wegvaagde, en elk uitzicht vernietigde? tot dat **zij** zich tot de grootste **armoede** en benauwdheid gebracht zagen.—Door deze **slagen** in de Voorzienigheid, beide lichaam en ziel nederdrukkende, baant de **Heere** vaak een' weg voor Zijne genade tot het harte, Deze teleurstellingen, beroovingen, verliezen en verdrukkingen zij, **geene** genade, noch ook bewegen **zij** daartoe, noch verdienen haar, noch brengen zij haar voort of zijn **noodzakelijk** tot dezelve leidende. Hoe menigeen heeft den **diepsten** bittersten droesem der droefheid gedronken, bij wien het was : „de droefheid der wereld werkt den dood.” Menschen kauwen hunne tongen van pijn, en wel verre van berouw te hebben over hunne daden, lasteren zij den God des hemels van **wege** hunne pijnen en zweren. (Openb. 16: 10, 11). Maar in zake van velen van des **Heeren** volk zendt Hij dikwijls deze verdrukkingen en beroovingen als voorboden van Zijne verschijning, om een dal te maken, hetwelk Zijne liefde en genade ter Zijner tijd zal verhoogen.

Doch er zijn **zoo** wel geestelijke als tijdelijke dalen, en deze zijn verre meer van gewicht, De Héere heeft, door Zijne genade, voor Zich **zelven** eene plaats te bereiden in het harte, door het uitroeien dier eigengerechtigheid en hoogmoed, van welk ons gemoed, van **nature**, **zoo** vol is. Maar om dit te doen, wat diepe wonden moet **Hij** vaak maken door Zijne heilige wet ! Wat pijnen van schuld, snijdende overtuigingen en strenge benauwdheden brengt hij te weeg door derzelve geestelijke toepassing aan de con-

sciëntie! Maar waartoe is dit, tenzij tot het daarstellen **eener** vallei, die Hij alleen kan vullen **door** Zijn bloed en liefde? Wat nederdrukkingen des gemoeds — wat een opgeven van **vroolijk-**heid en hooge geesten — welk eene vermoeiing van lichaam en ziel, van gezondheid en krachten is er bij menig begenadigde onder deze **bedeelingen** Gods met zijne consciëntie, die zijne zonden aan het licht brengen ! Deze nederdrukkende gewaarwordingen, dit inwendig nederzinken, dit nedervallen van lichaam en **ziel** onder de hand **Gods**, zijn **zoo** vele dalen en valleien, welke moeten verhoogd worden.

Maar in natuurlijke dalen **wordt** de grond, door het stilstaande water daar steeds verzinkende, **moerassig**. **Alzoo** zijn er diepe poelen ' van niet ontdekte, verborgene zonden in het hart, stilstaande moerassen, vuile poelen van modder en slijk, welke eene gedurige uitwaseming hebben van een schadelijk, walgelijk vocht, dat **lichaam** en **ziel** ziek en kwijnende maakt. Dit zijn de modderige plaatsen en moerassen, die tot zout overgegeven zijn. (Ez. 47 : 1 1), de „**waterpoelen**”, waar de roerdompen en nachtuilen nestelen ; **de laagte** der ziel. waar zich nevelen en dampen vormen en bepalen. **Hoe** worden deze valleien verhoogd ? **Zij** moeten **ge-**gevuld worden, opdat de Koning der koningen daar doorga met Zijn liefde-wagen. Deze dalen moeten dus verhoogd worden, dat is, verheven worden van uit hunnen nedergedrukten staat. Deze kuilen en holen moeten gevuld, deze moerassen droog en deze diepten van vuilheid en slijk tot een vasten grond **gemaakt** worden, opdat op denzelfden een vaste weg moge gelegd worden. Gelijk tot de daarstelling van **eenen** spoorweg de dalen moeten gevuld en de heuvelen gevlakt worden ; **zoo** moet in het zinnebeeld voor ons de weg effen gemaakt worden, met **ophoogen** en vernederen. Genade is het, die in de **openbaring** Christi de dalen verhoogt, De wonden uws gemoeds, die u ongeneeslijk schenen ; de nederdrukkende beroovingen in uwe familie ; de pijnlijke beproevingen en zware verliezen uitwendig ; ja boven deze tijdelijke grieven en smarten, ook de smartelijke gewaarwordingen op geestelijk gebied, de bittere pijnen, die gij ondervondt onder den last en het gewicht der schuld op uwe consciëntie, uwe **twij-**felingen en **vreezen**, en nederzinkingen des harten — al deze nederdrukkingen en laagten moeten verhoogd en uit haren **vrees-**selijken staat gebracht worden, Die moerassige staat der ziel, dat „**modderige** slijk” waarin de voet vastkleeft, (Ps. 40 : 3) ; „**die** grondelooze modder, waar men niet staan kan.” (Ps. 69 : 2) ; die modderkuil van moedeloosheid, waarin de pelgrim zinkt, moet weggenomen worden, opdat daar een vaste en stevige grond zij. De vaste grond is de geopenbaarde liefde en bloed van Christus, de ontdekking der heerlijkheid **Gods** aan de ziel, in het werk en den Persoon van **Immanuël**, God met ons. (Wij

komen daar straks meer **bijzonder** bij.) Dit verhoogt de dalen, want het vervult de **pijnlijke** ledigheid; heelt de wonden, droogt de moerassen, en maakt den grond **vast** en stevig door de **geopenbaarde** zaligheid als eene Goddelijke wezenlijkheid, als een onbewegelijk en onwrikbaar fundament. Maar al eer Christus **alzo elke** ledigheid komt vervullen, is er eene wegbereiding voor Hem door de beloften en noodgingen van het Evangelie, en door de vaste, zekere waarheden der Goddelijke openbaring geworpen, als het ware, in de zinkende ziel, verheft zij zich tot eene vaste hope, en maakt **alzo** plaats voor een **klaarder** en voller openbaring van den **Heere**.

2. Maar er zijn ook „bergen en heuvelen”, en dezen moeten vernederd worden, opdat de weg **zoo** wel volkomen effen als recht **zoude** wezen. „**Bergen** en heuvelen” stellen zinnebeeldig de hindernissen en moeielijkheden voor, die in den weg liggen. **Alzo** lezen wij bij Zacharia : „**Wie** zijt gij, o groote berg ? (dat is, o groot beletsel !) voor het aangezicht ‘van Zerubbabel zult gij tot een vlak. veld worden’: — gij zult vernederd en uit den weg geruimd worden. En wie vond in zijne eerste toenadering **Gods** tot zijne ziel, in de eerste handelingen des Gezegenden **Geestes** met zijne consciëntie, geen groote bergen en heuvelen in den weg? Sommige **derzelve** zijn natuurlijk, maar daarom niet minder beproevende, Welk een tegenstand, **zoo** niet vervolging, van onze vrienden en betrekkingen ; hoe staan onze tijdelijke belangen vaak onze consciëntie in den weg; en hoe, gelijk het bijzonder mij gold, verheffen zich onze aardsche vooruitzichten en al onze lang **en** zeer gezochte plannen **en** ontwerpen, als een berg op **ons** pad, om het kruis op te nemen en Christus te volgen ! Mijn eerste slag was de verbreking van al mijne **aardsche vooruitzichten**, want zij, die mij konden en wilden bevorderen tot eer en voordeel, waren doodeijike vijanden van de waarheden des **Evangelie's**, hetwelk ik had omhelsd. De tweede slag **was** nog **scherper**, want **hij** ontnam mij alles, en beroofde **mij schier van** den laatsten penning. Toen ik in **de** kerk van Engeland **was**, waande ik, dat niets mij daaruit kon brengen, want ik vreesde de armoede en krankheid voor mij, **dewijl** ik ten dien tijde ook waarlijk in een slechten staat van gezondheid verkeerde. O, welk een berg was dit in mijn oog ! **De** gedachte van het natelaten werkte mede in mijn gemoed, totdat de consciëntie al weder en weder mij de deur- aanwees en perste ; en ik werd eindelijk verplicht naar de stem van mijn geweten te **hooren** en die te gehoorzamen. Maar hoe verschillende was de wezenlijkheid van het vooruitzicht ! ja, de eerst volgende dag na mijn genomen besluit en doorbreken was een der gezegendsten mijns levens, en sinds dien tijd zijn er meer dan drie en twintig jaren verlopen, in welke des **Heeren** bedelingen in Zijne **voorzie-**

nigheid met mij wonderlijk waren, Gij hebt wellicht evangelijsche beproevingen gehad, Uwe beste vrienden moest gij geven ten koste uwer Godsdienst. Gij gevoeldet u wellicht getrokken tot sommige vleeschelijke menschen, wie gij zeer noode verliet, en evenwel moest gij, ten wille van den Godsdienst, den omgang met hen breken. OF gij waart in een voordeeligen staat naar de wereld, dien **gij** geroepen werdt te verlaten, omdat de genade **Gods zoo** in uwe **consciëntie** wrocht, dat gij moest bekennen, dat gij daarin niet kondet blijven en een bestaanbaar navolger van Jezus Christus zijn. Dit zijn **geene** gewone beproevingen; maar van dezelve verlost **zijnde, zoo** was er steeds de ongenade en schaamte, die den openlijken belijder der waarheid treft, en welke uw hoogmoedig hart nauwelijks kan dragen. O, werd u alleen het Evangelie gepredikt, of waart gij van niemand omringd ! maar te midden van eene woestemenigte eene Godsdienst te belijden, die u hoon, smaad en haat berokkende — dat schijnt **eene** onoverkomelijke hindernis en beletsel.

Doch deze alle **zijn** ten **lange** laatste slechts heuvelen, en sommigen niets meer dan **heuveltjes**. Er zijn daarenboven bergen, welke als de heuvelen zullen vernederd worden; door welke **wij** verstaan kunnen geestelijke en inwendige beletselen, als onderscheiden van tijdige en uitwendige.

Er is bijvoorbeeld, een hard harte — „een steenen hart,” gelijk de Schrift het **noemt**, hetwelk niet **gevoeld** wordt aler **er** behoefte ontstaat aan **bekeering**, en dat **bij volslagene** onmacht. Berouw en Goddelijke **droefheid** over de zonde, **ziet** gij noodzakelijk tot zaligheid; maar deze **zijn** Christus gaven, die verhoogd is om te geven **bekeering** en vergeving der zonden. Dit harde harte, hetwelk **gij** kunt verbreken noch verzachten staat als een berg **tusschen den** Hemel en uwe **ziel**.

Daarbij **ongeloof**, met zijne werkingen ; misschien verloocheining, met hare vreeselijke inblazingen ; wellicht Godslastering, met hare vuile verbeeldingen ; ja ook de satan, met zijne vurige pijlen, al de legermachten der hel tegen u loslatende — **alle** dezen waren **zoo** vele bergen, die in uwen weg schenen te staan, en het licht des Hemels uit uwe ziel keerden. Gij begeert vrede en vergeving, maar uw hart blijft ze derven.

Maar de voornaamste berg van eene levende ziel zijn hare zonden. Was dit niet uwe zaak, toen de eeuwige dingen met gewicht begonnen te drukken op uwe consciëntie? Onder schuld en **vrees** moest gij schier dag en nacht uitroepen: O, mijne zonden, mijne zonden! O, welke schuld en banden gevoel ik! Och wat ellende en rampzaligheid heb ik over mij **zelven** gehaald, door het opvolgen der vuile neigingen van mijn Goddeloos harte! — Al uwe zonden werden aan het licht gebracht door de heilige wet van God, en **alzo** voor u

aangezicht gesteld, dat gij meendet te zullen nederzinken in de hel. En als die alle, de **eene** na de andere, zich aan uwe beschouwing voorstelden, dan schenen zij als **zoo** vele bergen tusschen God en u, zoodat gij nauwelijks durfde hopen, of genade wel in uwe zaak kon voorzien. Gij dacht wellicht, **dat gij** gezondigd hadt tegen den Heiligen Geest; dingen gezegd en gedaan, die God wilde noch kon vergeven ; schuldig geweest aan zulke **ijselijke** Goddeloosheden des harten, en zulk een verachten van God en de Godzaligheid, dat zelfs de genade, welke den moordenaar kon behouden, **u** niet zou **kunnen** bereiken. Alle deze verscheidene en verwarrende oefeningen des gemoeds waren zoovele bergen, die dag en nacht voor uwe ziel stonden. **Ik** zal aanstonds aanwijzen, hoe deze bergen, en heuvelen vernederd worden.

3. Doch er zijn ook kromme dingen, welke recht zullen gemaakt worden. Dit zinnebeeld **werpt** een liefelijk licht op de oefeningen van velen der heiligen **Gods**, en op den weg, in welken de Heere die weg neemt. wanneer de Heere het werk der genade in iemands harte werkt, dan maakt Hij dat hart oprecht voor Hem. Oprechtheid is het grondwerk van allen waren Godsdienst. Zonder die oprechtheid is een mensch niets. Onderzocht van harte door **Gods** licht en verlevendigd van consciëntie door het leven **Gods**, ziet **en** gevoelt hij, **dat hij** te doen heeft met Dien, **Wie** te bespotten noch te misleiden **is**. Dit maakt hem **oprecht** voor God en menschen. Als **hij** dan door Goddelijk licht en leven de kromme dingen van zijn **vleeschelijk** gemoed begint te kennen, o welk **eene** ontdekking van geveinsdheid, huichelarij, boosheid, kwaadaardigheid **wordt** er gevonden ; welke werkingen tegen alles wat **heilig** en Goddelijk is. Dit zijn kromme dingen, want zij zijn in tegenstand met die oprechtheid en Goddelijke vrees, welke door genade het hart werd ingeplant. Ook zijn weg in de voorzienigheid kan **zeer** krom zijn. Hij kan gekweld zijn met kinderen, wie hij kan dwingen- door- vriendelijkheid -noch overreden door raadgevingen ; **of** verbonden **zijn** aan een zeer harden ouder, **wiens** ellendige aard dagelijks -zijn gemoed beproeft. Hij **kan** zelf een aard hebben, vol kromme dingen, welke zich openbaren **zoo** niet in woorden, dan toch in opwellingen van-toornige gedachten en gewaarwordingen, welke hij niet kan voorkomen of temperen, Zijn dagelijksch deel kan zijn te verkeerren met hen, die, om eene dagelijksche uitdrukking te bezigen, uiterst moeilijk zijn, — die er genoeg in schijnen te hebben, hem uit zijn humeur te brengen, te vertoornen en **alzo** schuld op zijne consciëntie te leggen. Hij kan aan bijzondere verzoekingren blootgesteld zijn. Hij kan maandenlang in een staat zijn, waar een dagelijksche strik hem beidt; waar zijn oog steeds doolt

naar het kwaad, en waar de **satan**, gelijk in het geval met Jozef, sommige verzoeken **zoo** in zijn pad legt, die hem, tenzij **Gods** genade het verhoede, ten eenenmale zou doen **nederploffen** in het verderf, Deze zijn enkele dier kromme dingen, welke moeten recht gemaakt worden. Of hij kan op meer bijzondere wijze overtreden hebben; en door bijzondere en krachtige verzoeking overwonnen, in groote benauwdheid der consciëntie zijn. En deze snoode val heeft al het andere, uit-en inwendig, **zoo** krom gemaakt, dat het schier de kracht en liefde **Gods** niet weder kan recht maken.

4. Maar er is nog sprake van „**wat** hobbelachtig is,“ hetwelk tot „**eene** vallei zal gemaakt worden.“ **In** de voorzienigheid kan zijn weg zeer oneffen zijn, menige doorn **zijn** pad bezetten, hij kan vele huiselijke beproevingen hebben, die hem voortdurend eene bron van kwelling en moeite zijn. Hij is misschien arm en ziekelijk — zeer in schuld **bij degenen**, die hem nog al willen crediteeren; **eene** zwakke vrouw en kleine kinderen, die wel moeten gespijsd worden, maar niets kunnen verdienen. In zijne bezigheden vindt hij wellicht daar moeilijkheden van bankroeten en hier andere verliezen. Dit is een hobbelachtig pad in het uitwendige ; **maar** in de genade is misschien zijn weg nog ruwer, Op al zijn weg en bij alle werk vindt hij **steen** des aanstoots; zijn pad kan steeds voortgaan met verward te worden; doornen en **distelen** omringen hem, zoodat zijn voet bij **elken** tred doornen ontmoet en elke beweging hem door de dikke struiken pijn veroorzaakt wordt. In den duisteren nacht struikelt hij over de **steen** des aanstoots ; en slechts nu en dan, wanneer de zon door de wolken breekt, bewandelt hij den weg Hemelwaarts met vermaak.

Nu alle deze dalen, bergen en heuvelen, kromme en hobbelige wegen zijn er door de vrijmachtige bestellingen en bijzondere beschikking **Gods**; en derzelve wegneming vertoont de grootheid Zijner kracht en liefde. Ware uw pad ten Hemel zonder eenig dal, vrij van **elken** berg, zonder eenige kromheid en **hobbelachtigheid** door ruwe **steen** en verstrikkende doornen en struiken, dan zou het blijken, dat gij niet den weg betaadt dien de heiligen **Gods** hebben bewandelt, noch zoudt gij schijnen, dat gij hulp behoeft uit het Heiligdom, of de betooning **eener** uitnemende kracht tot uwe hulp en verlossing. Maar in dit pad zijnde, en dat naar **Gods** eigene bestelling, en recht voor u vindende valleien van diepe verdrukking, die gij niet kunt **verhoo**gen; bergen en heuvelen van moeilijkheden, die gij niet kunt vernederen ; kromme paden, die gij niet kunt recht maken; en ruwe plaatsen, welke gij niet kunt effen maken — **alzo** vindt gij u gevoelig in de noodzakelijkheid gebracht, om naar boven te zien om hulpe. Deze verwarrende moeilijkheden dan zijn

juist die dingen, welke u behoefte geven aan het Evangelie ; zij doen uwen gemoedsstaat het juiste voorwerp zijn voor zaligheid uit genade, — uwen zielestaat **alzo**, dat de ontdekking der heerlijkheid **Gods** in het aangezicht van Jezus Christus algeheel voegzaam is, Wanneer gij dus deze beproevingen dadelijk met **geestelijke oogen** leerdet beschouwen, en gewaar **werdt, dat zij** alle **alzo** beschikt waren door onfeilbare wijsheid, en bestemd ten goede uwer ziel, gij zoudt veeleer God zegenen, dat uw weg in de voorzienigheid en in de genade **zoo** gericht was, dat gij nu **eene** vallei, dan een berg, hier **eene** kromte, daar iets **hobbelahtigs** aantreft. Ja ook met betrekking tot de tegenwoordige bevinding uwer ziel zoudt gij gewaar worden, dat deze zelfde kwellingen en moeiten in den weg alle als **zoo** vele roepstemmen van den genadetroon zijn, die u toeroepen, om van den **Heere** te begeeren, dat Hij zich **zelve** in liefde aan uw hart openbare. Wij allen hebben de rust lief; wij **begeeren** een effen pad. Wij zouden wel wenschen naar den Hemel gedragen te worden in een' armstoel ; te genieten **elken** troost, dien de aarde kan opleveren en het hurt **begeeren** ; en dan stervende zonder **eenige** pijn van lichaam of gemoed, ons veilig te zien in den Hemel. Maar dat is **Gods** weg niet. Het Woord der waarheid, het lijden van Christus en de geheele bevinding aller geloovigen getuigen tegen het pad van rust en gemak; allen getuigen vóór den weg van beproevingen, en zij allen verkondigen met **ééne** stem : „ **Wijd** is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt”, — en dit is de weg van rust, en van dien voorspoed, welke zotten verderft, (Spr. 1 : 32) ; maar „ **de** poort is eng, en de **weg's** nauw welke ten leven leidt”, — en dit is de weg van lijden en smart.

11. Doch ik ga voort om aan te wijzen, hoe dit alles noodzakelijk is ter ontdekking van de heerlijkheid des **Heeren** ; en hoe in de openbaring **derzelve** de valleien verhoogd, de bergen vernederd, het kromme recht en het **hobbelahtige** tot een vlak veld gemaakt wordt.

De **openbaring** van de heerlijkheid des **Heeren** werd allereerst en bijzonderlijk “gezien in de **komst** van Christus in het **vleesch**. Toen Jezus kwam „in de gelijkheid des zondigen vleesches”, was het **eene** openbaring van de heerlijkheid **Gods** ; gelijk wij Joh. 1: 18 lezen : „ **Niemand** heeft ooit God gezien ; de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft Hem ons verklaard.” Daar God wezenlijk onzichtbaar is, want niet slechts heeft Hem niemand gezien, maar ook kan geen mensch Hem zien (1 Tim. 6 : 16), **zoo** kan Zijne heerlijkheid alleen bekend worden in den Persoon des ‘Middelaars, die, als zijn eeniggeboren Zoon, het **afschijnsel** is van Zijne heerlijkheid, **en** het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid.” (Hebr. 1: 3.) Het was de aanschouwing dezer heerlijkheid, welke Zijne discipelen aan Zijne voeten deed

nedervallen, gelijk Johannes zegt : „**En** wij hebben Zijne heerlijkheid aanschouwd, **eene** heerlijkheid als des **eeniggeborenen** van den Vader, vol van genade en waarheid.” Het is waar, de wereld zag nooit deze heerlijkheid, **zoo** als de Apostel verklaart : „**Welke** niemand van de overaten dezer wereld gekend heeft : want indien zij ze gekend hadden, **zoo** zouden zijden Heere der heerlijkheid niet gekruist hebben.” (1 Cor. 2 : 8.) Trouwens, het was **eene** geestelijke heerlijkheid, allen **Gods** heiligen geopenbaard. Wat Hem aanging, Zijne heerlijkheid in het vleesch was te zijn, „**een** Man van smarten en verzocht in krankheid.” Zijne menachheid bemantelde Zijne heerlijkheid ; maar Zijn Persoon was in Zich **zelve**n onuitsprekelijk heerlijk als **God-mensch** ; Zijn werk was oneindig **heerlijk**, als de volmaakte gehoorzaamheid eens Zoons ; Zijn **lijden** was heerlijk, als gedragen overeenkomstig den wille Goda ; Zijn dood was heerlijk, schoon uitwendig nog **zoo** schandelijk, dewijl **Hij** daardoor den dood vernietigde en dengenen, die het geweld des doods had, dat is de duivel ; Zijne opstanding was heerlijk, als die daardoor krachtiglijk bewezen heeft te zijn den Zone **Gods** ; Zijne hemelvaart en zitten aan des Vaders rechterhand was heerlijk, want Hij ging **alzo**o in Zijne heerlijkheid ; en Zijne tweede komst zal heerlijk zijn, want Hij zal met Zijne heiligen in heerlijkheid **verschijnen**.

Maar niet alleen was de openbaring van Christus in het **vleesch** op zich **zelve**n onuitsprekelijk heerlijk, maar daar is ook — wat ik bijzonder op het oog heb — de openbaring van Zijne heerlijkheid in dezelfde mate in de ziel. En deze is, wanneer Christus op **eene** geestelijke en inwendige wijze geopenbaard wordt door de kracht Goda, gelijk Paulus met betrekking tot zich **zelve**n zegt: „Maar wanneer het **Gode** behaagd heeft, die mij van mijner moeders lijf aan afgezonderd heeft, en geroepen door Zijne genade, Zijnen Zoon in mij te openbaren.” (Gal. 1 : 15, 16.) En wederom, als de bevinding van alle geloovigen : „Want God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is degene, die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der **heerlijkheid** Gods in het **aangezicht** van Jezus Christus.” (2 Cor. 4 : 6.) Wanneer wij **eenige** openbaring hebben van de schoonheid en gelukzaligheid, het bloed, de liefde en de zaligheid van den **grooten** en heerlijken vleeschgeworden God, **dan** is „de heerlijkheid des **Heeren**” inwendig **geopenbaard** in de ziel, zoowel als uitwendig in den Persoon **van** Christus en het Woord Zijner **genade**. **Nu**, dit alleen is het, dat de dalen verhoogd en de bergen en heuvelen vernederd worden, dat het kromme recht en het hobbelachtig tot **een** vlak veld maakt. — Laat ons dit nader afzonderlijk beschouwen.

1. Velen uwer, althans **eenigen**, hebben, zoals ik straks

trachtte aan te wijzen, vroeger of wellicht ook heden nog vele dingen, die uw gemoed zeer diep bedroeven. Uwe beroovingen en familieverdrukkingen waren of zijn zeer benauwende, uwe uitwendige verliezen oefenden zeer uw gemoed; uwe zonden waren vaak of zijn steeds een groote last op uwe consciëntie, uwe twijfelingen en **vreeze** hebben u zeer gekweld; en gij hadt menige pijnlijke oefening, ja nog steeds, of **gij** wel een kind **Gods** zijt. Nu, gij hebt iets noodig, dat van den Heere zelf in uwe ziel komt, om u te ontheffen van dezen druk, deze pijn en oefening, deze smart en droefheid, dit zinken des harten, opdat het voor u doe, wat in den tekst vermeld **staat** — de dalen verhoogten. Uwe beroovingen moeten vervuld, deze wonden in uwe consciëntie geheeld, deze pijnlijke oefening des gemoeds weggenomen, en **iets aan u** gegeven worden, dat vast en zeker is — een pad, waarin gij zonder twijfel of **vreeze**, schuld of slavernij kunt wandelen. Deze beproevingen en angsten geven u op **zichzelve**n geen bewijs van uw kindschap, op deze noch op schuld en vrees der consciëntie kunt gij uwe hoop voor de eeuwigheid bouwen, Het is met het hart als met den natuurlijken grond: de moeras, de vuile sloot en de slijmige poel in het lage dal maken den grond niet stevig, noch vullen het op met stevige goede aarde. Gij ondervindt, dat uwe angsten, beproevingen, smarten, verliezen en **beroo-**vingen brengen niet de genade **Gods** in uwe ziel; integendeel, dat ze voortbrengen of versterken is gemelijkheid, opstand, murmureering, ongelooft en wantrouwen. Dit schuim en vuil onzer bedorvene natuur zinkt, en werkt, en gist in den lagen grond uwer ziel. In dit alles is **geene** vastigheid. Welk wijs man bouwt een huis in eene moeras of op **eenen** lossen grond? Wat Godzalig mensch zou voor de eeuwigheid op twijfel en **vreeze** bouwen! Gij hebt derhalve vastigheid noodig om op te rusten, als u voldoende, dat uwe zonden vergeven zijn, en dat de Heere uw eenig deel is. En wanneer de heerlijkheid des **Heeren** geopenbaard is, — wanneer Christus **geestelijk** en bevindelijk bekend wordt, wanneer Zijn Persoon gezien wordt met het oog des geloofs, Zijn bloed, Zijne gehoorzaamheid aanschouwd, en eenigermate Zijne liefde en barmhartigheid gevoeld wordt, dan vullen deze Goddelijke en vaste **wezenlijk-**heden elke ledigheid, vergoeden elk gemis, verzachten elk verlies, nemen weg alle schuld en slavernij, en geven **alzo** een vasten grond van rust, vrede en gelukzaligheid.

2. En deze bergen, welke wellicht maanden lang voor u **stonden** en u toeschenen, dat ze nooit zouden vernederd worden; deze verbazende uitwendige moeilijkheden, die u van alle **zijden** aanvielen toen gij eerst belijdenis der Godsdienst **deedt; die** smaadt der wereld, welchen gij schier in uw gevoel

niet kondet dragen ; die **vreeze**, dat **zoo** gij in dezen Godsdienst voortgingt, gij **al** uwe betrekkingen, uwen stand des levens, ja **wellicht** uw weinig geld daaraan moestet geven — o, wat waren? — **waar** zijn die bergen en heuvelen, welke **zoo** lang in uwen weg stonden, toen gij eenige ontdekking kreegt van de schoonheid en zaligheid van den Heere Jezus Christus? — **Zij** vielen in hetzelfde oogenblik, en gij verwonderdet **u**, dat gij daarvan een' berg **maaktet**: — „**Alle** bergen en heuvelen zullen vernederd worden.”

Evenzoo met uw hard harte, met uwe steenachtige, rotsachtige, ongevoelige ziel.. Zij er **slechts** eenige ontdekking van Christus, eenige openbaring der heerlijkheid **Gods**, eenige bekentenis van liefde, genade en bloed; — en zie, het harde harte is vermurwd ! De rots is uit hare plaats gerukt; de steen is van de deur des grafs afgewenteld; de bergen vervlieten op **Zijne** tegenwoordigheid en smelten gelijk de sneeuw voor den opgang van de Zon der gerechtigheid. Elke moeilijkheid, hetzij uit- of inwendig is nu weggenomen. Gij kunt nu smaad verdragen, vervolging ondergaan, u aan elke beproeving in **de** voorzienigheid en genade onderwerpen. Gij vindt het een heerlijk vermaak uw lot onder de kinderen **Gods** te hebben, want gij acht hen de heerlijken, uitnemenden op aarde. Christus hebbende, **zoo** hebt gij in Hem den grond van vrede, een vast fundament om **op** te steunen in leven en sterven, voor den tijd en de eeuwigheid. En dus vindt **gij elken** berg en heuvel zalig vernederd.

3. En uw kromme pad ! Dat kromme in uw lot; die bijzondere beproevende **bedeeling**, welke u bij herhaling griefde ; die pijnlijke en verwarrende omstandigheden, welke uw geheele leven zulk **eene** gedaante gaven, die **gij** gaarne zoudt willen **voorkomen** of veranderen, doch gij **vermocht** niet; die kromme dingen, welke ellendig op uw pad liggen, en die **zoo** scheef en verkeerd zijn, dat hoe meer gij die zoekt recht te maken, hoe krommer zij worden — dat er **alleen** eene openbaring zij van de heerlijkheid des **Heeren** aan uwe ziel, dat er slechts eene zoete getuigenis zij in uwe consciëntie, dat gij zijt aangenomen in den Geliefden, dat uwe zonden achter Zijnen rug zijn geworpen, en gij alzoo een „**erfgenaam Gods** en medeërfgenaam van Christus zijt,” — waar zijn dan uwe kromme dingen ? Uw kromme aard zelve, het meest kromme van alle kromme dingen, wordt recht, alles is nu recht, **zoo** dat gij geen enkel ding anders begeert; de **geheele** weg, langs welchen gij geleid **zijt**, is een weg van wijsheid en barmhartigheid, van zijn begin tot het einde. Ja, de beproeving was pijnlijk in den tijd ; het was een zwaar kruis, zoodat gij somtijds dacht het nooit te kunnen doorleven. Maar nu kunt gij zeggen : gezegend zij God daarvoor ! Hij ondersteunde mij onder dezelve,

bracht mij er door, en **zoude** niet een enkel ding anders begeerd hebben zoowel in de voorzienigheid als in de genade. **Doch deze** betuiging is u in waarheid en oprechtheid niet mogelijk, tenzij gij beweldadigd zijt met eene openbaring van de heerlijkheid **Gods** in het aangezicht van Jezus Christus; Wat is van des **menschen** gemoed, van uw, van mijn gemoed onder verdrukking te verwachten ? Laat hem beproefd worden met pijn des **lichaams**, armoede, krankheid der zinnen, schuld der consciëntie, harde slavernij- in eigen ziel, zonder **eenigen** straal van Goddelijk licht op **zijn** pad, en wat is hij ? Een murmureerende, **rebelleerende** ellendige, zonder eenige onderwerping aan den wille **Gods**. Maar dat de heerlijkheid des **Heeren** geopenbaard worde! — dat hij een gezicht **erlange** van een **lijdenden** Jezus ; dat **eenig** licht op **zijn** pad zij ; **dat** er eenige **doorbreking** zij van het **uitnemend** gewicht der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden **bij** Christus verschijning, — waar **zijn** dan al zijne kromme dingen ? Alles is recht gemaakt. Maar hoe ? Door zijnen krommen wil, — krom omdat hij niet vlak lag met des **Heeren** wil — overeen te doen stemmen met de **belofte** en het bevel, de voetstappen en het voorbeeld van den gezegenden Jezus. Het kromme **is niet** uit het lot weggenomen, maar recht gemaakt in het lot ; het kruis is niet van den schouder weggenomen, maar **kracht** gegeven (welke in zwakheid volbracht wordt) om het kruis te dragen. **Zoo** was het met Christus zelf in den hof en aan het kruis ; **alzo** is het met de geloovige volgelingen van den Gekruisten.

4. Maar hoe maakt de Heere het hobbelachtige tot eene vallei 3 Die ruwe weg vol struikelblokken ; het ongeloof van uw hart ; de inblazingen des satans en de werkingen van uw eigen **redeneerend** hart, welke u verstrikt op zulk eene verbazende wijze; de doornen en struiken, die zoozeer uwen voet kwetsen, — wat wordt van dit hobbelachtige wanneer de heerlijkheid des **Heeren** geopenbaard wordt ? Alle deze struikelblokken worden in een oogenblik weggenomen : het ongeloof zwijgt, wantrouwen vliegt, de satan gaat troosteloos henen ; het redeneerend gemoed buigt voor de kracht van des **Geestes** inwendige getuigenis ; hetgeen moeielijk was te **verstaan** wordt gemakkelijk om te gelooven ; en de verwarde doolhof, waar het natuurlijk verstand ten einde raad was, wordt als de vlakke van **eenen** kinderlijken geest. Niets is bestand tegen des **Heeren** tegenwoordigheid en kracht, Wanneer deze wordt gevoeld, wat beletsel wordt niet opgeheven ? welke vallei wordt niet verhoogd ? wat berg niet vernederd ? welke kromheid wordt niet recht en wat **hobbelachtigs** zou niet tot eene vallei worden ? Maar het is alleen de openbaring van de heerlijkheid des **Heeren**, die dat doet ; en buiten baar blijft de vallei eene vallei, en bergen, en kromme dingen, en **hobbelachtige** wegen, alles blijft buiten haar gelijk ze zijn. Welke

behoefte hebben wij dan, om op te zien naar den **Heere**, dat Hij Zich **zelve**n in liefde aan onze ziel openbare !

III. Nu komt de plechtige verklaring van 's **Heeren** eigen mond : — „**En alle vleesch** te gelijk zal zien.” Mijns inziens hebben de woorden : „**Alle vleesch**”, een tweederlei zin, In de wijdste **betekenis** bevat het allen, die in het vleesch zijn; dat is, alle kinderen Adams. „**God heeft eenen** dag gesteld, op welken Hij den aardbodem rechtvaardiglijk zal oordeelen, door **eenen** Man, dien Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de **dooden** opgewekt heeft.” (Hand. 17: 31). In dezen zin zal alle vleesch **Gods** heerlijkheid zien, dat is in den dag des oordeels, den **grooten** gerichtsdag, — zij zullen zien de heerlijkheid **Gods** in Zijne gerechtigheid, **dewelke** **Gods** heerlijkheid niet zullen aanschouwen in Zijne genade. „Zal niet de Rechter der **gansche** aarde recht doen ?” Wanneer de **heerlijkheid** des **Heeren** zal geopenbaard worden, — wanneer **Christus** zal komen met al **Zijne** heiligen, en zal zitten op den **grooten** witten troon, met alle volken voor Hem vergaderd, zal dan niet alle vleesch **Zijne** heerlijkheid zien? Immers, wij lezen : „**Alle oog** zal Hem zien, ook **degenen**, die Hem doorstoken hebben.” Wanneer de **dooden**, klein en groot, voor God zullen staan, en de boeken zullen geopend worden, en de **dooden** geoordeeld uit hetgeen in de boekengeschreven is, naar hunne werken (Openb. 20: 12); — dan zal de heerlijkheid des **Heeren** geopenbaard zijn, en alle vleesch zal het zien. De vleeschgeworden God zal op den troon des gerichtts zitten ; en zij die leefden en stierven in hunne zonden zullen tot de rotsen en bergen roepen, dat ze op hen vallen en hen verbergen voor het aangezicht van Hem, die op den troon zit, en voor den toorn des Lams. Doch zij, zullen te vergeefs roepen, want de verontwaardigde Majesteit des **Hemels** zal hen **verdelgen** met Zijne duizenden bliksemschichten, en zij zullen hun vonnis **hooren** met het **gedreun** van millioenen donderen. En **alzo** zal alle vleesch de **heerlijkheid** des **Heeren** zien, sommigen tot hunne eeuwige blijdschap, en anderen tot hunne eindelooze smart.

Doch in meer bepaalden zin kunnen de woorden : „**alle vleesch**” behelzen, al het volk **Gods** in het vleesch, de heiligen des **Allerhoogsten** in bun sterfelijk lichaam, die steeds **deel hebben aan** al de zonden, smarten en zwakheden des vleesches. De apostel spreekt daarom van „**in het vleesch te leven**,” en „**blijven in het vleesch**” (Fil. 1 : 22, 24); uitdrukkende zijn voortbestaan in het lichaam. In dezen zin zullen al **Gods** heiligen in hunnen tegenwoordigen staat, in hun sterfelijk lichaam, vóór zij de eeuwigheid ingaan, de heerlijkheid des **Heeren** zien ; er zal eene openbaring van Christus aan hunne ziel zijn, **dewelke** zij zullen zien door het geloof, vóór zij die daar boven zullen

aanschouwen van aangezicht tot aangezicht. Nu, is dit niet hetgene waarnaar uwe ziele zoekt? En vindt gij niet, dat buiten haar geen vaste rust noch vrede voor u te vinden is? **Is** uw oog niet uitzierende naar **eene** ontdekking van de heerlijkheid van Christus aan uw ziel? Is uw hart niet uitgestrekt **tot** de eeuwige heuvelen, opdat er **Hemelsch** licht **doorbrake**, en er zij **eene** ontdekking **van** de kracht en tegenwoordigheid van den Heere Jezus? **Zijt** gij niet uitzierende naar **eene** geloovige beschouwing van den **Zone Gods**, eenige toepassing van Zijn verzoenend bloed aan uwe consciëntie — eene uitstorting Zijner liefde in uwe ziel — een **bezoek** van Zijnen Geest en genade aan uw hart? **Is u** alles duisternis, **dorheid** en ledigheid buiten de tegenwoordigheid van Christus? **Is** alles koud en levenloos, tenzij gij eenigermate uw **hart** bevindt aangeroerd en verteederd door het Woord Zijner genade? Indien **gij** ooit iets zaagt van de heerlijkheid des **Heeren**, gij wilt die wederom zien; **gevoeldt** gij ooit de tegenwoordigheid van Christus, gij begeert dat bij vernieuwing; en hebt gij ooit bekend, wat Zijne kracht vermag, wat Zijn bloed uitwerkt, en wat Zijn Geest in een oogenblik kan uitwerken, dan zult gij wederom en steeds bij vernieuwing deze Eemelsche zegeningen **begeeren** te onder vinden, opdat gij een vast en zeker bewijs **mocht** hebben van uw aandeel in de liefde en het bloed des Lams, van de vergeving uwer schuld, ontheffing van twijfel en **vreeze**, en uwe gansche ziel vervuld worden met onuitsprekelijke blijdschap en volkomene heerlijkheid,

IV. Wij zijn tot ons laatste punt genaderd — de bekrachtiging **Gods**, dat namelijk al deze dingen gewisselijk zullen geschieden: — „De mond des **Heeren** heeft het **gesproken.**” Meer dan 700 jaren voor Christus komst in het vleesch sprak God deze woorden door Zijnen dienstknecht **Jesaja**, en Hij vervulde hetgeen Hij sprak. De **Zone Gods** kwam in het vleesch; de heerlijkheid des **Heeren** werd geopenbaard; en alle vleesch tegelijk zagen dezelve, door de wonderen, die Hij wrocht, door de genadige woorden, die Hij sprak, door Zijn heilig leven en lijden tot den dood, naar de duidelijke profetie des **Heeren**. Maar in een bijzonderen zin zagen zij Zijne heerlijkheid, „die niet waren geboren uit den bloede, noch uit den wil des vleesches, noch uit den wil des mans, maar uit God.” Niet **eene** jota en tittel van **Gods** woorden kunnen voorbijgaan. Het woord, dat uit Zijnen **mond** gegaan is in gerechtigheid, zal niet ledig wederkeeren. En dit woord van **'s Heeren** mond is tot uwe vertroosting, gij heiligen **Gods**, kinderen des **Allerhoogsten**! Gij wacht op de verschijning des **Heeren** aan uwe ziel, „meer dan de wachters op den morgen.” Menig nachtelijk uur ziet gij op tot Zijne gezegende Majesteit, dat Hij een

heelend, vrede gevend, vertroostend woord met kracht tot uw hart **zoude** spreken. Menig inwendige zucht, geroep en gekerm komt op tot Hem, Wiens **ooren** altijd open zijn; en menig verborgen gebed wordt uitgespreid, voor deze heilige en genadige **Oogen**, welke slapen noch sluimeren, Ja gij moogt vaak in de donkerheid — dikke, Egyptische duisternis rondtasten, maar dat verhoogt uwe gevoelde behoefte naar licht, Het geroep der kerk heeft altijd geweest : „**Heere!** verhef over ons het licht Uws **aan-gezichts.**” Gij moogt u in de schaduw des doods als ingedompeld zien, en met **Heman** zeggen: „**Ik** ben gerekend met **degenen**, die in den kuil nederdalen; ik ben geworden als een man, die krachteloos is,” (Ps. 88 : 5); doch juist die gewaarwordingen des doods maken u te meer verlangende naar de verschijning van Hem, die de Opstanding en het Leven **is**; en die in een oogenblik krachtig kan spreken : „**Vrees** niet ! Ik leef tot in eeuwigheid ; en Ik heb de sleutels der hel en des doods.” Gij moogt **bij** tijden gebukt gaan onder de kracht des ongeloofs, en denken en zeggen, dat er nooit een hart ware gelijk het uwe, **zoo** onbekwaam om te **gelooven**, **zoo** gedurig twijfelende; maar deze diepe overtuiging van uw ellendig geloof, hetwelk des **Geestes** werk is, (Joh. 16 : 9.) maakt u te meer verlangende naar dat levende geloof, van welke Christus is, niet alleen het Voorwerp, maar ook de Werkmeester, Oorzaak en Voleinder, Gij moogt menigmaal in moedeloosheid gezonken zijn, beide betrekkelijk uwen tegenwoordigen en toekomstigen staat; maar dat maakt u te meer **begeerig** naar **eene** goede hoop door genade, als een anker der ziel, dat zeker en vast is. Gij moogt bij tijden gevoelen de schuld en **vreeselijke** kracht en heerschappij der zonde ; maar dat maakt u te ernstiger verlangende naar de openbaring van vrede en vergeving, en dat de zonde niet over u heerschen mocht. „**De** mond des **Heeren** heeft het gesproken,” dat gij vroeger of later **elken** noodigen zegen zult erlangen. Ook uwe valleien zullen verhoogd, en de bergen en heuvelen **vernederd** worden, het **kromme** zal recht en het **hobbelachtige** zal ook u tot **eene** vallei gemaakt worden, en uwe **oogen** zullen de heerlijkheid des **Heeren** zien; Christus zal uw hart dierbaar zijn, Hij zal te eeniger tijd in uwe ziel komen ; en alsdan zal Hij Zich **zelve**n openbaren als uw **Heer en uw God. Houdt u steeds afhange**nde van-, hopen

„ Niemand dan Jezus
Han hulpeloze zondaars goed doen.”

Hier moeten wij het laten in Zijne genadige handen, „**die** niet tot den zaden **Jacobs** gezegd heeft: **gij** zoekt Mij te vergeefs.” — „**Zou Hij** het zeggen, en niet doen? **Zou Hij** spreken, en het niet bestendig maken ?”

AMEN.

DE VERSCHE EN LEVENDE WEG.

LEERREDE OVER **HEBR. 10 : 19—22**. „DEWIJL WIJ DAN, **BROEDERS !** VRIJMOEDIGHEID HEBBEN, OM IN TE **GAAN** IN HET HEILIGDOM DOOR HET BLOED VAN **JEZUS**,

OP EENEN VERSCHEN EN LEVENDEN WEG, WELKEN **HIJ ONS** INGEWIJD HEEFT DOOR HET VOORHANGSEL, DAT IS, DOOR ZIJN **VLEESCH** ;

EN DEWIJL WIJ HEBBEN **BENEN GROOTEN** PRIESTER OVER HET HUIS **GODS** ;

ZOO LAAT ONS TOEGAAAN MET EEN WAARACHTIG HART, IN **VOLLE VERZEKERDHEID** DES **GELOFS**, ONZE HARTEN GEREINIGDZIJNDEVANDEKWADE CONSCIËNTIE, EN HET LICHAAM **GEWASSCHEN** ZIJNDE MET REIN WATER, ”

In den tabernakel door Mozes in de woestijn opgericht en daarna in den tempel door Salomo op **den berg Moria, te Jeruzalem** gebouwd, was een voorhang van „hemelsch blauw, en purper, en scharlaken, en **fijn** getweerd linnen, ” **dewelke** dwars door het gebouw hing, hetzelfde **verdeelende** in twee gedeelten, van welke het eerste, namelijk, datwatvoorden **voorhang was**, genoemd werd: „het heilige. ” In dit heiligdom, of gelijk Paulus het noemt, „den eersten tabernakel ” gingen de priesters, dat is, **zij** die daartoe geordend waren, dagelijks in, „om de Godsdiensten te volbrengen ” (Hebr. 9 : 6) ; want dewijl daar stonden het koperen brandaltaar, de gouden kandelaar en de tafel der toonbrooden, en nacht en dag vuur werd gehouden op het altaar, de kandelaar dagelijks moest worden toebereid en elke week de toonbrooden verwisseld met versch brood, **zoo** was het noodzaak voor hen om daarin te gaan en de diensten waar te nemen. Maar achter den voorhang was een gedeelte **zoo** bijzonder, **zoo** uitnemend heilig, dat het genoemd werd: „**het** heilige der heiligen. ” Dit bevatte „de arke des verbonds, alom met goud overdekt, in welke was de gouden kruik, daar het manna in was, en de staf van Baron, die gebloeid had, en de tafelen des verbonds : en boven over deze **ark** waren de cherubijnen der heerlijkheid, die het verzoendeksel **bescha-**duwden, ” (Hebr. 9 : 4, 5). In dit heilige der heiligen mocht niemand ingaan behalve de hoogepriester, en deze nog slechts eenmaal des **jaars**, op den **grooten** verzoendag, gelijk de apostel spreekt : „Maar in den tweeden tabernakel ging alleen de hoogepriester, eenmaal des jaars, niet zonder bloed, hetwelk hij offerde voor zich **zelve**n en voor des volks misdaden. ”

Deze typen en zinnebeelden hadden ten doel geestelijk onder-richt te brengen ; **eu** de voorhang, van welken wij spraken, was er bijzonder toe gesteld, om voor de **oogen** van het oude Israël deze groote waarheid te teekenen, **dat** de zonde den mensch van God had afgescheiden, dat de **Heere** in het hooge en het heilige een ontoegankelijk licht bewoont; en dat „**de** weg des heiligdoms nog niet openbaar was, **zoo** lang de eerste tabernakel nog stand had.” (Hebr. 9 : 8.) Ook **was** het niet alleen ter onder-richting van hen ; maar ook ons deelt het evengelijke lessen mede. Wij **leeren** er uit, dat wij van natuur en door onze handelingen van God zijn afgescheiden ; dat er een voorhang is tusschen Hem en ons; Hij woont in de heerlijkheid van Zijne eigene eeuwige volmaaktheden, in Zijne eigene ongenaakbare heiligheid, en wij van natuur ons badende in de zonde, vleeschelijkheid en dood. Wij **leeren daarmede** uit, dat Jezus Christus, de groote Priester over het huis **Gods**, „niet door het bloed van bokken en kalveren, maar door Zijn eigen bloed”, hetwelk hij uitstortte aan het kruis, „**eenmaal** ingegaan is in het heiligdom”, dat is, de **onmidde-**lijke tegenwoordigheid **Gods**, „**eene** eeuwige verlossing te weeg gebracht hebbende.” Want in Hem zijn al deze schaduwen en zinnebeelden vervuld, Zijne menschelijke natuur was een „**meerdere** en volmaaktere tabernakel” dan die van Mozes, want hij was „**niet** met handen gemaakt.” De schaduwachtige genadestoel of verzoendeksel, voor en op welken op den **grooten** verzoendag het bloed gesprengd werd, is een troon van genade geworden, op welken Hij zit, en van waar Hij alles beheerscht en regeert, totdat al Zijne vijanden onder Zijne voeten verpletterd zijn. De hooge-priester onder het Oude Verbond, moest het heilige der heiligen wederom verlaten en naar zijne plaats terugkeeren ; maar Jezus, eenmaal in de Hemelsche heerlijkheid opgevaren zijnde, blijft daar **aan de** rechterhand **Gods**, totdat Hij andermaal „**doch** zonder zonde, komen zal tot zaligheid, wanneer al Zijne heiligen Hem zullen zien gelijk Hij is, en naar Zijn beeld veranderd worden.

In de verklaring van de tekstwoorden. zal ik

1. Aantoonen “wat het is, vrijmoedigheid te hebben om in te gaan in het Heiligdom,
 11. Welke de gronden dier vrijmoedigheid zijn, welke deze drie zijn: — 1. Het bloed van Jezus ; 2. De versche en levende weg, welken Hij ons heeft ingewijd ; 3. Omdat Hij zelf is de groote Priester over het huis **Gods**.
- III.** Nader beschouwen de bemoedigende vermaning, welke de apostel op dezen vasten en gezegenden grondslag bouwt : „Laat ons toegaan” ; tot welke te doen deze vier hoedanigheden **volstrekt** noodzakelijk zijn, en die alle vruchten zijn van genade en van genade alleen :— 1. „Met een waarachtig hart ; 2, in volle verzekerdheid des geloofs ;

3. onze **harten** gereinigd zijnde van de kwade consciëntie; 4. het lichaam gewasschen zijnde met rein water."

En dat de Heere mij **alzo** bekwame en in het spreken besture, dat Hij Zijnen zegen hunne gebieden over hetgeen heden van mij zal gezegd worden!

1. Het „Heiligdom” wil hier niet zeggen het heilige der heiligen van den tabernakel of tempel, of eenige plaate der **aarde**, maar de **onmiddelijke** tegenwoordigheid **Gods** in de **Hemelsche** heerlijkheid. **Het** wordt Heiligdom genoemd, niet alleen in zinspeling op het heilige der heiligen; maar omdat een heilig God daar woont, in het licht van Zijne eigene heilige volmaaktheden, in **Zijne** eigen eeuwige majesteit, reinheid, kracht, grootheid en heerlijkheid. Maar nu, hoe kan een **mensch**, gelijk wij geboren in zonde en ongerechtigheid, van natuur en werkdadig in zijn gedichtsel verdorven, gelijk de Profeet **ons** beschrijft, „**met** het geheele hoofd krank en het **gansche** hart mat, vol **van wonden**, en striemen **en** etterbuilen,” — hoe kunnen wij, zijnde wat wij zijn als zondaars, en hebbende eenig gezicht Of gevoel van onzen verloren, verdorven **staat**, **ons** wagen in het **Heiligdom**, waar engelen hunne aangezicht & bedekken, — hoe **kunnen** wij daar **ingaan** met vrijmoedigheid? Hoe kan **een** zondig schepsel vrijmoedig zijn? Toen Abraham voor God stond, pleitende voor Sodom, nam hij de meest vernederendste en **zich zelve** verfoeiende taal op zijne lippen, **zichzelve**, **stof** en **asch**” noemende; hij verwonderde zich schier over zijne vermetelheid in het aanspreken van de Majesteit des Hemels, en de smeekbeden neder te leggen voor die Goddelooze stad: — „**Zie**, ik heb mij onderwonden om tot den Heere te spreken,” alsof het zulk eene groote vermetelheid ware tot de Goddelijke Majesteit te naderen, en een woord uit te spreken tot Zijne **heilige** genade, Over het algemeen hebben de menschen geen denkbeeld van dit beven Met ontzag en **vrees** voor **den grooten** God des **Hemels** en der **aarde**; en de reden daarvan, dat **zij** nooit eenige ontdekking aan hunne ziel hadden van de **Majesteit Gods**. **Zijne** heiligheid Werd nooit aan hunne consciëntie **geopenbaard**; **Zijne** reinheid, gerechtigheid en **rechtvaardigheid** werden nooit gezien in het licht Zijner ontzaggelijke misnoegdheid en **vreeselijke** verontwaardiging tegen de zonde en de Goddeloozen. Zij denken daarom, dat elk en een ieder tot God mag gaan zonder eenige vrees en beving; zij **meen**en, dat elkeen in Zijne tegenwoordigheid mag verschijnen zonder eenig gezicht van het bloed van Christus, zonder eenig gevoel zelfs van hunne behoefte aan -dat bloed, zonder eenig geloof in den Middelaar **Gods** en der menschen. Zij snellen in **Gods** tegenwoordigheid alsof ze Hem eene gunst deden, in plaats van eene te ontvangen, en

alsof Hij noodzakelijk behagen vond in de woorden van hunnen mond, omdat zij **zelve** er behagen in vinden. Hoe weinig denken zij, dat in plaats van **Gode** te behagen door de werken hunner eigene handen en hunne onnadenkende woorden, zij Hem alleen **beleedigen**; dat zij slechts zonde tot zonde voegen; dat hun leven **Hem ganschelijk** mishaaft, maar dat zelfs **hunne** zoogenaamde aanbidding van Hem een **walg** is in Zijne **oogen**, en dat Hij tot al zulke aanbidders zegt: „**Waartoe** zal Mij zijn de veelheid uwer slachtoffers? — Wanneer gijlieden voor Mijn aangezicht komt te **verschijnen**, wie heeft zulks van uwe **hand** geëischt, dat gij Mijne **voorhoven** betreden zoudt? — Als gijlieden uwe handen uitbreidt, verberg Ik Mijne **oogen** voor u, ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet.” Indien er geen geloof is bij de aanbidders, **zoo** zal God het gebed niet aannemen, want „**zonder** geloof is het onmogelijk **Gode** te behagen,” en „**al** wat uit het **geloof** niet is, dat is **zonde**.”

Nu, de Heëre wil ons lessen **leeren**, die ons zullen reinigen van dit vermetel indringen in Zijne tegenwoordigheid, en aler Hij ons eenige geestelijke en heilige vrijmoedigheid geeft zal Hij ons overtuigen in het diepste **onzer consciëntie** van Zijne groote en **ontzaggelijke** Majesteit, opdat wij tot Hem zouden **leeren** naderen met eerbied en Goddelijke **vrees**. Hij overtuigt ons derhalve door Zijnen Geest en genade, dat **Hij** in Zijne rechtvaardige wet „**een** verteerend vuur” is; dat Hij oneindig is in gerechtigheid en heiligheid; dat wij Zijn aangezicht niet kunnen zien en leven; dat de eerste straal Zijner ontzaggelijke gerechtigheid **eenen** iegelijk **zoude** verbannen in de eeuwige verdoemenis, die in het vertrouwen zijner eigene rechtvaardigheid tot Zijnen troon durft te naderen. Door de inplanting nu van licht en leven, om te zien en te gevoelen, wie en wat Hij is, door de toepassing van Zijne heilige wet in derzelve geestelijkheid en vloek, en door ons iets op eene inwendige en bevindelijke wijze **geven** te kennen van de **zonde**, die in **ons** woont, snijdt **de Heere** werkdadig af en breekt **ten eenenmale** in stukken dat vermetel ijdel vertrouwen, die valsche, eigengerechte Godsdienst, welke van **nature zoo** in ons gewikkeld is. Door Zijne Goddelijke en bijzondere **onderwijzing** **geeft** Hij ons te zien en te gevoelen, dat wij niet slechts **al**è natuurlijk en aangeboren recht **missen**, om **tot** den troon Zijner majesteit **te naderen**; maar **dat** wij, wanneer wij dit doen in vermete te onkunde of eigengerechtig vertrouwen, Zijn misnoegen op ons laden. „**In degenen**, die tot Mij naderen, zal ik geheiligd worden,” zegt de Heere. Hij is steeds wat Hij was op den berg Sinai, toen **Hij** zeide: „**Dat** de priesters en het volk niet doorbreken, om op te klimmen tot den Heere, dat Hij tegen hen niet uitbreke !

En desniettenstaande spreekt de **apostel** in den **tekst** van

vrijmoedigheid te hebben, om in te gaan in het Heiligdom. Hoe kan dit overeengebracht worden met hetgeen ik **zoo** even **zeide**? Mij dunkt aldus. Alle vrijmoedigheid, die gegrond is op **eenige** goedheid van of in ons — op de wijsheid, sterkte of rechtvaardigheid van het schepsel, is **geteekend** als vermetelheid, en vloeit voort uit onkunde en hoogmoed ; maar de vrijmoedigheid, welke ontspringt uit een levend geloof in het bloed des Lams, en uit het werk en de getuigenis des Heiligen **Geestes** in het hart, is niet een ijdel vertrouwen hetwelk God verfoeit, maar **eene** vrucht des **Geestes** Hem welbehagelijk en dierbaar. En dit leidt mij tot ons tweede punt, betwelk was —

II. Om aan te **toon**en de gronden, op welken wij met **eene** heilige vrijmoedigheid mogen naderen ; en deze **zeide** ik, volgens Paulus verklaring, drie te wezen,

1. De eerste is, het bloed van Jezus. De offeranden onder het eerste Verbond, zooals die van een volkomen lam, hetwelk **elken** morgen en avond moest **geofferd** worden, en bijzonderlijk het zondoffer, van hetwelk op den **grooten** verzoendag het bloed gesprengd werd voor en op het verzoendeksel, waren **eene** schaduw van het verzoenende bloed des Zoons **Gods**. Dit bloed Zijner reine, vlekkelooze menschheid werd uitgestort voor **zondaren** ; en, zijnde het bloed van Hem **God**e den Vader **even**gelijken en even eeuwigen Zoon, is **alzo**o van oneindige waarde, want al de verdienste der Godheid is in hetzelfde. **Desz**elfs verdienende kracht kan derhalve nooit naar waarde geschat of uitgedrukt worden, want het draagt den stempel van de waarde, deugdelijkheid en oneindige verdienste **Gods**. Toen de dierbare Verlosser met doornen gekroond werd door de Romeinsche krijgsknechten ; toen Zijn zweet in den hof groote druppelen **bloeds** werden ; toen Hij werd **gegees**eld voor Zijne kruisiging ; en meer bijzonder, toen Zijne handen en voeten werden doorboord aan het kruis, — stortte Hij **Zijn** dierbaar bloed. Dat bloed kwam van Zijn rein, **menschelijk** lichaam ; maar elke druppel was het **bloed** van **den Godmensch**. En wie kan beschrijven, wie kan bepalen de oneindige waarde der Godheid? Wel, dan zoudt **gij** eerst bij machte zijn God te meten, oneindigheid te beperken, en als aan **eene** balans te wegen Hem, die allen tijd- en ruimte vervult, Waart **gij** hiertoe in staat, dan zoudt **gij** de waarde van Christus **bloed** vinden. Ik wilde bijzonder bij deze waarheid verwijlen, omdat het **zoo** weinig met het oog des geloofs gezien wordt, dat de Godheid van Christus zulk eene oneindige waarde, verdienste en kracht geeft aan het bloed Zijner menschheid. Hierdoor is 't het „dierbaar bloed” ; en is het genoegzaam en noodzakelijk tot de uitdelging, vergeving en wegneming van alle zonden, Tenzij wij dit zien door het oog des geloofs en gevoelen **desz**elfs reinigende kracht, **kun-**

nen wij nimmer zien of gevoelen vergeving en zaligheid door het bloed des Lama, als ons betreffende ; anderzins ia het ons maar gemeen bloed,' dat ons zaligen noch heiligen kan. Maar wanneer gij met het geloofsoog de Godheid ziet bestempeld op het bloed van Jezus reine en vlekkelooze menschheid, dan ziet gij wat **dat** bloed is, als van den **grooten** en heerlijken God **zelve**. Doch niemand versta mij verkeerd : ik zeg niet, gelijk wij ook niet kunnen zeggen, **dat** het letterlijk en waarlijk het bloed van God was, God heeft geen bloed om uittestorfea. Bij God is geen **deelen** noch scheiden, lijden noch droefheid, dood **noch** opstanding, — lichaam noch ziel. Maar de Zone **Gods** heeft in vereeniging met Zijn' Goddelijk' Persoon eene natuur aangenomen, die kon bloed -storten ; **die** kon bedroefd zijn, **honger** en dorst hebben, lijden en sterven ; en de Godsdienstzeer **nauw** en innig met **de** menschelijke natuur vereenigd zijnde, **gaf** haar Goddelijke waarde. Dit is de reden, waarom dit bloed een armen, naakten, behoeftigen, schuldigen zondaar zulk **eene** vrijmoedigheid geeft om in te gaan in het Heiligdom. Hij ziet op het bloed en niet op hem. Het is met hen eenigzins als met den engel, die Egypte doorging : hij zag op het bloed en op niets anders ; hij zag het gesprengd op de zijposten en bovendorpel der deur, — en daar ging hij voorbij. Er was, om **zoo** te spreken, niets in het bloed **zelve** ; het was enkel het bloed des **lams**. Maar omdat God het bestemde tot die waardigheid, wanneer het daar gestreken werd, daarom ging de engel voorbij dat huis zonder zijnen last des doods te volvoeren, Had het volk hun eigen bloed gesprengd aan de zijden en boven de deur, de engel was niet voorbijgegaan ; maar zijnde het bloed des Paaschslms — lam van **Gods** beschikking -en dat bloed **daar** gesprengd zijnde naar **Gods** eigen bevel, **zoo** zag de engel op hetzelfde, en de eerstgeborene des **huizes** werd niet gedood. Gelijk nu de engel het gesprengde bloed aanzag, én **Gods** bestelling én het **teeken** erkende ; **alzo** mogen ook wij, ziende door **het** geloof op het bloed der **verzoening**, als den door God ingestelden weg om tot Hem te naderen, met heilige vrijmoedigheid komen **in** het Heiligdom.

Ook is **niets in** staat eene levende ziel **te** voldoen, dan het komen „**in** het Heiligdom.” Hij heeft noodig gemeenschap met God, den heiligen, heiligen, heiligen Heere, God der **heirscha-**ren, Hij handelt niet met een god, die verre is, een afgod, een **god** in wien hij geloof noch hoop noch liefde heeft : die niet kan zien, noch **hooren**, noch behouden ; een god van eigen bevatting of van eenig verward, menschelijk denkbeeld, maar hij gevoelt het in zijne eigene consciëntie, dat hij **eenen** heiligen omgang heeft met den God van Hemel en aarde, — den God, die Zich **zel-**ven eenigermate aan zijne ziel bekend maakte **als** de God **en**

Vader **van** den Heere Jezus Christus. Met Hem heeft **hij** te doen ; tot Hem **moet hij** komen; en met Hem moet hij heilige gemeenschap houden. **Hij** gevoelt te staan voor Zijne **hartdoorzoekende oogen**; voor Zijne geopende **ooren** stort hij zijne smeekingen uit ; **hij** pleit op Zijne barmhartigheid en ontferming; Zijne ontfermingen smeekt hij, Zijne liefde zoekt Hij; naar Zijne zaligheid verlangt Hij, en bovenal begeert **hij** ernstiglijk Zijne tegenwoordigheid. **Zoo moet hij** in het Heiligdom komen, want daar woont God; en tot God te komen is daar in te gaan. Hij **wie** **alzo** gelooft, gevoelt en handelt is in waarheid een Israëliet, in wien geen bedrog is ; **een** der ware besnijding, die God in den Geest dienen, en in Jezus Christus roemen en niet in het vleesch betrouwen. Anderen vergenoegen zich rijkelijk met de voorhoven des **huizes**, of met de bewondering des **uitwendigen** gebouws, de geschilderde vensters, gebeeldhouwde zittingen, en hoog opgetrokken zijvleugels — met de bloote dienst van God bestaande alleen in lippenwerk. **Maar** de levende ziel gaat bovenal in het binnenste Heiligdom zelve. Gelijk de hoogepriester op den verzoendag niet bleef onder het volk in het voorhof, noch bij de priesteren in het heilige, maar verder drong, ja door het dikke voorhang, tot in het heilige der heiligen; **alzo** met de heiligen **Gods** — zij blijven niet in het buitenste voorhof met den onheilige, noch in het heilige met den naamchristen, om voldaan te **zijn** met een gezicht van God achter het voorhangsel; **maar zij moeten komen in de onmiddelijke tegenwoordigheid Gods, om iets te zien van Zijne genade en heerlijkheid, en te gevoelen Zijne barmhartigheid en kracht. En dit doet hen voortdringen tot het Heiligdom.**

Maar hij is een zondaar! Hoe kan hij zich daar wagen? — Kan God dan een zondaar, als hij is, aannemen? Kan Hij hem beweldadigen met Zijne tegenwoordigheid? Zijne liefde in **zijn** hart uitstorten 3 Zijne ontfermingen en barmhartigheid aan zijne ziel open baren ? — Ja, dat kan Hij doen door het bloed, dat werd uitgestort opdat Hij nabij gebracht zou worden; het bloed, dat zijne zonden uitdelgt, en hem met God bevredigt. Want dat uitgestorte bloed heeft eeuwige kracht en oneindige waarde, en kan derhalve niet feilen. Het heeft reeds duizenden in den voorleden tijd gebaat; het helpt duizenden heiligen in het heden; het zal duizenden voordeelig en nut **zijn** in de toekomst. Gelijk het bloed van Abel van den aardbodem riep, en altijd riep, totdat gerechtigheid tegen Kaïn gevonden had hetgeen dat bloed eischte — wrake ; **alzo** roept het bloed van Christus steeds om barmhartigheid, genade en ontferming over het geslachte **Gods**. Wanneer zij dan eene beschouwing erlangen van dit verzoenend bloed, vinden zij hun zulk eene heilige vrijmoedigheid medegedeeld, dat zij door de kracht **derzelve**

in verzekerd vertrouwen naderen. Schoon zij in **zichzelven** niet kunnen naderen, kunnen zij onder de bedekking van het bloed der verzoening toegaan. Gelijk een **mensch** niet ongenoodigd, oningeleid tot den koning mag **gaan, maar** in zijne tegenwoordigheid wordt toegelaten wanneer, na behoorlijke aanmelding, zijne gewilligheid om hem te ontvangen gebleken is; **alzo** kan de ziel niet tot God zelf naderen, dan door den Middelaar, en vindt vrijmoedigheid in Zijn bloed. Dit is de eerste grond, om met vrijmoedigheid in te gaan in het Heiligdom.

2. Een tweede grond is, dat „Jezus een **verschen** en levenden weg heeft ingewijd door het voorhangsel, dat is, door Zijn vleesch.” Het voorhangsel van den tempel vertegenwoordigde het 'vleesch van Jezus Christus ; het was van kunstig werk heel sierlijk gemaakt, hetwelk de heerlijkheid van Christus **menschelijke** natuur voorstelde, dat is, door **eene** Goddelijke kracht in Maria's schoot ontvangen, niet op **eene** natuurlijke maar bovennatuurlijke wijze gegeneerd, door de onmiddelijke geestelijke werkingen des Heiligen **Geestes** aan de maagd Maria, **Alzo** was zij „**wonderbaarlijk** gemaakt,” gelijk de Psalmist spreekt, „in de benedenste **deelen** der aarde.” En gelijk het voorhangsel gemaakt was van **hemelsch** blauw, en purper, en scharlaken, en **fijn** getweerd linnen, met cherubims versierd, waardoor het zeer schoon en heerlijk was ; **alzo** was het vleesch van Jezus schoon en heerlijk, omdat het rein vleesch was, — niet gelijk het onze, bezoedeld door zonde, dood en ongemakken. Vele **stouten** en vermetelen hebben Goddelooslijk durven vragen, of Christus zondigen kon. Zij konden even goed vragen, of God zondigen kan. Het lichaam van Christus kende **geene** zonde: het was onmogelijk, dat Hij kon zondigen, uit kracht van Zijn Persoon en **vereeniging** met de Godheid. En evenmin kon dat lichaam door krankheden gekweld worden. Ook was er in Christus' vleesch geen ongemak. Hij mocht vermoeid zijn, maar nimmer was **Hij** ziek. Ook was Zijn lichaam niet sterfelijk tengevolge van aangeborene zaden des doods. Ja, het was gemaakt vatbaar om te sterven; maar kon alleen sterven door **eene** vrijwillige daad des **Heeren** zelve, naar Zijn eigen woorden : „Ik heb macht Mijn leven af te leggen, en Ik heb macht hetzelfde wederom te nemen.” Toen de **Heere** Jezus Christus aan het kruis stierf, scheurde het voorhangsel in tweeën, hetwelk twee dingen afbeeldde : vooreerst het verscheuren der menschelijke natuur van den **Zone Gods**, die gelijk het voorhangsel des tempels door Zijn lijden verscheurd en vaneen gereten werd, en Zijne ziel door den dood scheidde van het lichaam. Ten tweeden, dat de Hemel nu toegankelijk was voor arme zondaren ; dat God niet meer van den **mensch** afgescheiden was ; **dat** de heilige stralen van Zijn genadig aangezicht niet meer